

ТЕНДЕНЦІЇ ТА ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ
СУЧАСНОЇ ОСВІТИ В УКРАЇНІ: НОВА УКРАЇНСЬКА ШКОЛА

ЛІТЕРАТУРА:

1. Безпечне освітнє середовище в умовах воєнного стану: на що звернути увагу директору школи – Державна служба якості освіти України. *Державна служба якості освіти України*. URL: <https://sqe.gov.ua/bezpechne-osvitnie-seredovishhe-v-umovakh/> (дата звернення: 21.03.2025).
2. Безпечне освітнє середовище. *Педрада (Портал освітян України)*. URL: <https://oplatforma.com.ua/article/2614-bezpechne-osvtn-seredovishche-zakladu-osvti> (дата звернення: 21.03.2025).
3. Безпечне освітнє середовище: нові виміри безпеки - Державна служба якості освіти України. *Державна служба якості освіти України*. URL: <https://sqe.gov.ua/bezpechne-osvitnie-seredovishhe-novi-vim/> (дата звернення: 21.03.2025).
4. Доповідь «Безпечне освітнє середовище». *Освітній проект «На Урок» для вчителів*. URL: <https://naurok.com.ua/dopovid-bezpechne-osvitne-seredovishche-461843.html> (дата звернення: 21.03.2025).
5. Про.Безпеку: безпечна освітня екосистема громади: навч.-метод. посіб. / за заг. ред. Н. Софій, А. Аносової. Київ: Центр інноваційної освіти «Про.Світ», 2023. 518 с.

Горленко В. М.*

**ПСИХОЛОГІЧНИЙ СУПРОВІД ДІТЕЙ ДОШКІЛЬНОГО ВІКУ,
ЯКІ ПОСТРАЖДАЛИ ВНАСЛІДОК ВІЙСЬКОВИХ ДІЙ:
ОРГАНІЗАЦІЙНО-МЕТОДИЧНЕ ПИТАННЯ**

До повномасштабного воєнного вторгнення рф в Україну циклограмами діяльності працівників психологічної служби передбачалася робота з дітьми, які постраждали внаслідок воєнних дій на сході України та мають певний травматичний досвід [1]. Ці категорії дітей мали чітке визначення: внутрішньо переміщені особи (ВПО); особи, що опинились у складних життєвих обставинах (СЖО), і психологічний супровід здійснювався залежно від їх наявності. У ситуації російсько-української війни зазнали травмівного впливу воєнних дій більшість дітей України, що вимагає спрямувати значний потенціал психологічної служби на вирішення проблем, що виникають в учасників освітнього процесу внаслідок війни.

Зупинимось на деяких організаційно-методичних питаннях здійснення психологічного супроводу дітей дошкільного віку, які постраждали внаслідок воєнних дій.

1. Ситуація розвитку дитини дошкільного віку (від 3 до 6 років) характеризується недостатньою соціальною, фізіологічною та психологічною зрілістю. Дошкільник знаходиться на етапі розуміння власних емоцій, вчиться їх правильно визначати та називати. Діти в силу свого віку не завжди можуть пояснити словами, що відчувають і переживають. Тому дітям, які пережили психологічну травму, досить важко зрозуміти, що з ними сталося, вони не в змозі повністю усвідомити зміст того, що відбувається [2]. *За таких умов набуває важливості проведення заходів, направлених на*

*© Горленко В. М.

**ТЕНДЕНЦІЇ ТА ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ
СУЧАСНОЇ ОСВІТИ В УКРАЇНІ: НОВА УКРАЇНСЬКА ШКОЛА**

зниження ризику появи потенційних майбутніх проблем, розвиток стресостійкості, яка надалі допоможе адаптивно долати стресогенні події і спрямування цих профілактичних заходів на всіх дітей, за рахунок чого допомогу отримують діти, які найбільше її потребують [3].

2. Певні дослідження свідчать про гарний потенціал сім'ї як ресурсу профілактики згубних наслідків травмівних подій війни. Зазначається, що надання науково обґрунтованої інформації допоможе батькам зрозуміти симптоми цих наслідків, як це може проявитися у дитини певного віку та як батьки можуть підтримати свою дитину після травмівної події та переживання стресових факторів війни [2; 3]. Таким чином, здійснення психологічної просвіти батьків дітей дошкільного віку, яка включає у себе роз'яснення щодо проявів, симптомів і реакцій на травмівну подію, навчання з основними техніками зняття емоційного напруження, пропрацювання негативних емоцій і почуттів дітьми дошкільного віку та сприяння розвитку конструктивних способів поведінки подолання стресових обставин, інформування про загальнодержавні і місцеві ресурси з надання психологічної допомоги є надзвичайно важливим і актуальним.

3. Порівняно з практичними психологами, вихователі закладів дошкільної освіти перебувають у більш тісному контакті як зі своїми вихованцями, так і з їхніми батьками. Часто вони є «першими, хто зустрічає людину зі скаргами та можуть оцінити її стан, надати ранню чи, радше, невідкладну психологічну підтримку». Недарма педагогів відносять до спеціалістів першого контакту. Дослідження Інституту психології імені Г. С. Костюка НАПН України свідчить про прагнення і намагання педагогів допомагати постраждалим дітям. Водночас зазначається нестача знань щодо проявів, симптомів і реакцій на травмівну подію, недостатній рівень володіння необхідними практичними навичками для забезпечення ефективної психологічної підтримки таких дітей [3]. Нагальною стала потреба у проведенні психологічної просвітницької діяльності щодо надання психологічної підтримки під час війни серед педагогічного колективу закладів дошкільної освіти.

Організація такої системної і цілеспрямованої співпраці практичного психолога, вихователів і батьків стане основою ефективного психологічного супроводу дітей дошкільного віку, які постраждали внаслідок воєнних дій.

ЛІТЕРАТУРА:

1. Методичні рекомендації щодо впровадження циклограм діяльності працівників психологічної служби: метод. рек. / авт.-упор.: В. М. Горленко, Ю. А. Луценко, В. Д. Острова, Н. В. Сосновенко, І. І. Ткачук ; за заг. ред. В. Г. Панка. Київ: УНМЦ практичної психології і соціальної роботи, 2017. 132 с. URL: <https://surl.li/xkgatc>.

ТЕНДЕНЦІЇ ТА ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ СУЧАСНОЇ ОСВІТИ В УКРАЇНІ: НОВА УКРАЇНСЬКА ШКОЛА

2. Психологічна допомога дітям в умовах воєнного стану: довідник вихователів дошкільних навчальних закладів і вчителів загальноосвітніх навчальних закладів / Н. В. Пророк, С. Т. Бойко, О. В. Гнатюк, О. І. Купреєва, В. І. Полякова, О. А. Столярчук, Л. Г. Царенко, О. Ю. Чекстєре; за ред. Н. В. Пророк. Київ, 2022. 155 с. URL: <https://surl.li/ujwkmng>.
3. Hanratty J., Neeson L., Bosqui T., Duffy M., Dunne L., Connolly P. PROTOCOL: Psychosocial interventions for preventing PTSD in children exposed to war and conflict-related violence: A systematic review. Campbell Systematic Reviews 2019. DOI: <https://doi.org/10.1002/cl2.1056>.

Гребенюк А. В.*

УНІВЕРСАЛЬНИЙ ДИЗАЙН І ЦИФРОВА ДОСТУПНІСТЬ В ОРГАНІЗАЦІЇ ОСВІТНЬОГО ПРОЦЕСУ

Розвиток засобів для організації та здійснення освітнього процесу відбувається внаслідок змін освітнього середовища та відкриття нових перешкод для освіти. Це перешкоди як техногенного характеру (наприклад, відсутність необхідного забезпечення цифровими пристроями, програмного забезпечення), так і медичного (виділення нових хвороб і розладів, зміна обсягу поняття вже відомих), соціального та культурного (посилення упереджень щодо певних груп осіб, потреби в соціальній адаптації для переселенців тощо).

Одним з напрямів подолання цих перешкод, до якого зростає увага в галузі освітнього менеджменту, є універсальний дизайн. Це підхід до освіти, за якого освітнє середовище розробляється й підтримується таким чином, аби бути однаково однаково доступним для якнайширшого кола осіб. Універсальний дизайн включає архітектурний дизайн, дизайн меблів і шкільного приладдя, освітніх матеріалів, повідомлень. Помітного поширення тема набула в контексті НУШ, але є актуальною далеко за її межами.

Структура універсального дизайну для освіти, вперше визначена у Гарвардській вищій школі освіти та Центрі прикладних спеціальних технологій (CAST) у 1990-х роках закликає до забезпечення в освіті різноманітності: засобів отримання інформації; засобів вираження; засобів залучення, щоб мотивувати людей до отримання освіти.

З універсальним дизайном тісно пов'язана цифрова доступність – принцип створення цифрового вмісту таким чином, аби зробити його доступним для якнайбільшої кількості людей без створення спеціальних версій того самого повідомлення чи твору. Наприклад, створити звичайну електронну книгу та аудіокнигу для незрячих не буде цифровою доступністю. А створити електронну книгу, що може автоматично начитуватися додатком для смартфона («читалкою» на кшталт PocketBook) – буде. Але цифрову

*© Гребенюк А. В.